

3. Монетарна та фінансова політика в умовах бюджетного дефіциту України. // Економіка АПК. – 2015. – №2. – С. 36–42.

4. Бюджетний моніторинг [Електронний ресурс] / Інститут бюджету та соціально- економічних досліджень. – Режим доступу до матер.: <http://www.ibser.org.ua/news/556/> (2017, листопад, 18)

Солопенко Т.В.

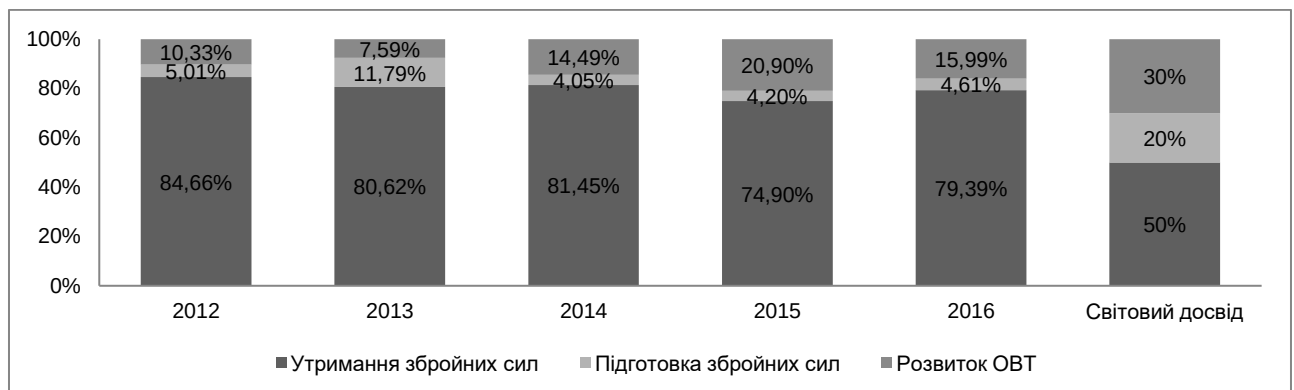
*«Фінанси, банківська справа та страхування», аспірант
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Жибер Т.В.*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОНИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку досить гостро постала проблема ефективного використання коштів державного бюджету на Збройні сили України. Ефективність забезпечення потреб на оборону держави неможливо без якісного фінансового планування, що має включати в себе: правильне визначення потреб для даної сфери, своєчасне надання коштів від визначених законодавством органів, забезпечення планового, господарсько-доцільного та економного витрачання отриманих коштів. Серед комплексу проблем цієї сфери однією з найголовніших є проблема забезпечення належного рівня фінансування силових структур.

Обсяг фінансування оборони визначається щорічно згідно з Законом про Державний бюджет України. Він має забезпечувати відповідне виконання завдань, які стоять перед національною обороною, та бути не меншим ніж 3 % від запланованого обсягу ВВП.

Велике значення в цьому аспекті має оптимізація структури військових витрат. Досвід розвинених країн свідчить, що на оборону необхідним є виділення на утримання особового складу не більше 50 % його загального обсягу. Крім цього, встановлення понад 75 % надходжень оборонного бюджету на утримання армії - це «критична межа», при якій виділені кошти вважаються «бюджетом проїдання». [5] Розподіл видатків Міністерства оборони за їх функціональним призначенням наведений на рис. 2.

Рис.2. СТРУКТУРА ВИДАТКІВ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЗА 2012-2016 РР. %

Джерело: складено автором за даними Міністерства оборони України [3].

Як видно з представленої схеми більша частина видатків – 80%-90% національного оборонного бюджету – виділяється на утримання особового складу (тобто мова йде про так званий бюджет «поточного проїдання») і лише близько 10% спрямовується на бойову підготовку і закупівлю озброєнь. Наведені статистичні дані свідчать, що у разі не проведення щорічної заміни 4%-5% парку озброєння потужність Збройних Сил поступово спадатиме.

Така ситуація пояснюється слабкою державною політикою з питань матеріального і фінансового забезпечення Збройних сил України. Зокрема, Міністерство фінансів України під час формування бюджету Міністерства оборони України не

враховує вимог Державної програми розвитку Збройних сил України. Кошти державного бюджету в основному плануються на утримання nereформованої системи Збройних сил України без необхідного розвитку.

Необхідно зазначити, що важливим фактором обороноздатності держави є саме рівень видатків на національну оборону у відсотках до ВВП. Нормою асигнувань на оборону в країнах НАТО є 2,2-2,5 % від ВВП [6, с.28]. При чому питома вага видатків сектору загальнодержавного управління на оборону є відносно різною в окремих країнах. Так в Німеччині цей показник становить 1,2% від ВВП, в межах 1,8%-1,9% у Китаї, а вищою 2% є лише в країнах, які претендують на лідерські геополітичні позиції у світі, є учасниками військових конфліктів, або готуються до них (США – 3,3%, Російська Федерація – 5,4%). В Україні рівень видатків на національну оборону за останні 5 років (за виключенням 2015 та 2016 років) незначно перевищував 1% від ВВП. [7, с.111]

Таблиця 1

ЧАСТКА ВІЙСЬКОВИХ ВИТРАТ У ВВП КРАЇН ПЕРІОД 2012-2016 РР., МЛРД. ДОЛ. США

Показник	Країна	2012	2013	2014	2015	2016
Часка оборони у ВВП, %	Сполучені Штати Америки	4,24%	3,83%	3,51%	3,30%	3,29%
	Китай	1,84%	1,87%	1,92%	1,93%	1,92%
	Німеччина	1,31%	1,22%	1,19%	1,18%	1,18%
	Російська Федерація	3,75%	3,96%	4,10%	4,86%	5,40%
	Польща	1,80%	1,77%	1,90%	2,14%	1,99%
	Україна	1,03%	1,01%	1,72%	2,62%	2,49%

Примітка.* за середнім курсом НБУ за звітний період.

Джерело: складено автором за даними SIPRI, World Bank, Стратегічного оборонного бюлетня України [1], [2], [4]

Аналіз використання бюджетних коштів Міністерством оборони України протягом 2012-2017 років свідчить про ризикове використання ресурсів. Кошти, що виділялися Міністерству оборони з державного бюджету, переважно були використані на утримання особового складу, а не на розвиток техніки та озброєння армії.

Література:

1. Офіційний сайт Stockholm International Peace Research Institute [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.sipri.org/databases/milex>
2. Офіційний сайт The World Bank [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator>
3. Офіційний сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.mil.gov.ua/>
4. Стратегічний оборонний бюлетень України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/240/2016/paran10#n10>
5. Виллем Ф., Ван Йикелен, Филипп Х.Флури. Построение обороны и безопасности. Сборник материалов Плана партнерских действий по созданию институтов обороны и безопасности (PAP-DIB)/ – Киев-Женева, 2007.
6. Лобанов А.А. Перспективи розвитку національної воєнної стратегії / А. Лобанов, О. Дузь-Кретченко, В. Колесов // Наука і оборона. – 2014. – № 2. – С. 26–29.
7. Сокурено В. В. Деякі питання фінансового забезпечення сфери оборони України в контексті публічного адміністрування / В. В. Сокурено // Юридична наука. 2015. № 11. С.109-116. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_11_15

Степанець В.С.

аспірант кафедри банківської справи

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент, професор кафедри банківської справи Краснова І.В.